

18. 9. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pravidlo de minimis a jeho novelizace 2014

Dle čl. 101 Smlouvy o fungování Evropské unie („SFEU“) jsou zakázány veškeré dohody mezi podniky, jejichž cílem nebo následkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu. Toto ustanovení dopadá na jednání podniků na českém a slovenském trhu paralelně s národní úpravou za předpokladu, že dohoda může ovlivnit obchod mezi členskými státy. Pokud dojde k porušení tohoto článku, může Komise (namísto ÚOHS či PMÚ) přistoupit k zahájení správního řízení s dotčenými subjekty a případně jim za takovou dohodu uložit pokutu až do výše 10 % jejich obrátu.

Poskytnutí výhody bezpečného přístavu pro dohody se zanedbatelným dopadem na trh v rámci doktríny *de minimis* bylo (a i nadále je) založeno na splnění dvou podmínek. Pokud jsou splněny, Komise řízení nezahájí, případně pokud strany dohody prokáží jejich splnění až po zahájení řízení, Komise neuloží pokutu.

První podmínka se týká postavení smluvních stran na trhu (existence nízkých tržních podílů) – v případě dohod mezi konkurenty (případně potenciálními konkurenty) tak nesmí jejich celkový podíl na daném trhu přesáhnout 10 %, u dohod mezi odběratelem a dodavatelem nesmí tržní podíl žádného z nich na příslušném trhu přesáhnout 15 %. Při takto nízkých tržních podílech lze předpokládat, že případný dopad předmětných dohod na celý trh není významný[1] (pravidlo ve zcela stejném znění přitom aplikuje při svém postupu i ÚOHS i PMÚ).

Druhá podmínka pro aplikaci *de minimis* se týká obsahu dohody. Nejsou přípustná určitá ujednání – pokud jsou v dohodě obsažena, výhodu bezpečného přístavu *de minimis* ztrácí celá dohoda. Právě zde přitom došlo v rámci revize pravidel ze strany Komise k výrazné změně.

Původní oznámení Komise ze dne 22. 12. 2001 představovalo poměrně starý dokument, který byl vydán ještě před tím, než Komise přistoupila k zásadním reformám evropského soutěžního práva. Druhá podmínka v něm tak byla vymezena bez návaznosti na pozdější předpisy (zejména blokové výjimky)[2]. Dle oznámení dohoda nesměla obsahovat tzv. tvrdá omezení (angl. *hardcore restrictions*). Jejich kompletní výčet byl přitom výslovně uveden v samotném oznámení.

Co přinesla novelizace 2014

V rozsudku ze dne 13. 12. 2012 ve věci Expedia Soudní dvůr EU upozornil na skutečnost, že každá dohoda, která má protisoutěžní cíl (oproti dohodám s protisoutěžním následkem), představuje svou povahou výrazné omezení hospodářské soutěže. Nemůže tak být považována za dohodu se zanedbatelným vlivem na trh a neměla by jí být poskytována výhoda pravidla *de minimis*. Okruh takových situací přitom může být širší, než je výčet tzv. tvrdých ujednání v původním oznámení Komise z roku 2001.

V návaznosti na toto rozhodnutí proto byla Komise nucena revidovat pravidla, kterými se bude do budoucna řídit při posuzování šetřených případů. Oproti dříve aplikovanému uzavřenému výčtu nepřipustných tvrdých omezení Komise v novém oznámení vylučuje dohody obsahující jakékoli ujednání, jehož cílem je omezení hospodářské soutěže. Obecně se jedná o taková ujednání, která již ze své samotné podstaty směřují k narušení hospodářské soutěže.

Nepochybně tak tato kategorie zahrnuje všechna tvrdá ujednání uvedená v původním oznámení. I nadále tak platí, že v případě dohod mezi konkurenty jsou z pravidla *de minimis* vyňata (a jde tedy o vždy zakázané jednání) ujednání o (i) určování prodejních cen; (ii) omezování výroby nebo prodeje; a (iii) rozdělování trhu. U dohod mezi odběrateli a dodavateli se jedná o (i) omezení schopnosti odběratele určovat cenu pro další prodej; (ii) omezení území, na kterém odběratel může dále prodávat, nebo zákazníkům, kterým může prodávat; (iii) omezení aktivních nebo pasivních prodejů konečným zákazníkům členy selektivního distribučního systému; (iv) omezení křížových dodávek mezi členy selektivního distribučního systému a (v) omezení dodavatele prodávat komponenty jako náhradní díly konečným zákazníkům.

Vedle toho však Komise upozorňuje, že z *de minimis* pravidla jsou vyňata i veškerá další ujednání, která jsou jako tvrdá omezení identifikovaná ve všech jejích stávajících i budoucích blokových výjimkách. Pro lepší orientaci v otázce posouzení této obecné kategorie vydala Komise současně pracovní dokument „Pokyny k „cíleným“ omezením hospodářské soutěže pro účely zjištění, na které dohody lze aplikovat Oznámení *de minimis*“. Ten obsahuje jakýsi (nikoli výlučný) katalog situací, které lze označit za ujednání s cílem omezení hospodářské soutěže. Přitom vychází primárně z judikatury evropských soudů.

Kromě klasických jednání označených jako tvrdá ujednání (cenové dohody, dohody o rozdělení trhu, omezování výroby) je zde například zmíněno i sdílení informací ohledně konkrétních zamýšlených budoucích cen nebo množství prodeje, problematika kolektivního bojkotu či tzv. *bid-rigging* (tj. dohody ohledně postupu v rámci výběrových řízení, zejm. týkajících se veřejných zakázek). Tento dokument však obsahuje i popis jednání, která sice formálně pod tyto kategorie spadají, ale z důvodu okolností nebo objektivního účelu dohody je za taková jednání považovat nelze, a tudíž mohou požívat výhody výjimky *de minimis*. Jedná se například o ujednání o společném nákupu (nákupní alianci), kdy si strany ujednají nákupní cenu, za kterou budou v rámci takové nákupní aliance nakupovat výrobky. Tento dokument je tedy velmi užitečným „manuálem“ pro posouzení otázky, co je ujednání, které má za cíl narušení hospodářské soutěže.

Dopady na podniky působící na českém a slovenském trhu

Je nepochybné, že změna oznámení přináší zpřísnění podmínek pro využití pravidla *de minimis* v řízení před Komisí. Zatímco dříve bylo teoreticky možné se dovolávat výhody tohoto bezpečného přístavu ve všech situacích, které nespadaly pod jednu z uvedených kategorií, nyní je nutné pečlivě zvážit, zda žádné z ujednání ve smlouvě nemůže mít povahu ujednání, které má za cíl narušení hospodářské soutěže. Byť Komise na pomoc při posouzení této otázky předkládá pomocný dokument - ilustrativní katalog takových situací, nelze vyloučit, že s ohledem na svoji povahu sem budou spadat i jiná ujednání, která např. nebyla dosud ani ze strany soutěžních úřadů řešena.

Je přitom nutné zmínit, že pravidla *de minimis* tak, jak je popsala Komise v novém oznámení, se týkají pouze jejího vlastního postupu. Představují jakousi formu sebeomezení, resp. pravidel, podle kterých bude Komise sama postupovat při výkonu své posuzovací pravomoci. Komise se nemůže od obsahu tohoto oznámení odchýlit, aniž poruší obecné právní zásady, zejména zásadu rovného zacházení a ochranu legitimního očekávání účastníků řízení. Tato pravidla však nemají žádnou závaznost pro další instituce, a to včetně národních soutěžních úřadů (to potvrdil i zmíněný rozsudek ve věci Expedia).

Dohodami uzavřenými českými nebo slovenskými subjekty, resp. s dopadem na české či slovenské území, se bude ve valné většině případů zabývat národní soutěžní úřad, tedy ÚOHS či PMÚ. Před Komisí se takové případy mohou dostat spíše v situaci, pokud by se jednalo o rozsáhlé nadnárodní dohody, resp. případy zásadního významu, které by chtěla Komise sama posuzovat.

Proto je vhodné zvážit, co tato změna prakticky znamená pro řízení před tuzemskými soutěžními úřady, případně pro budoucnost národní úpravy.

ÚOHS uveřejnil pro postup při výkonu své pravomoci vlastní oznámení o aplikaci pravidla *de minimis*, přičemž revidované (ani původní) oznámení Komise pro jeho vlastní postup není nijak závazné. Pokud jde o obsah oznámení ÚOHS, i toto vychází z nutnosti splnit dvě podmínky, kdy první (prahové hodnoty tržních podílů) je obdobná pravidlům Komise. Druhá podmínka je ale formulována s odkazem na nutnost vyloučení tvrdých omezení (podobně jako původní oznámení Komise). Oproti Komisi však ÚOHS tuto podmínku vymezuje i s odkazem na tvrdá omezení, která jsou definována v blokových výjimkách, a současně používá výraz „zejména“ – je tedy zřejmé, že jím uváděný výčet není konečný. ÚOHS však současně, na rozdíl od Komise, nijak blíže nevysvětluje, co představuje onu obecnou kategorii, vůči které jsou tyto příklady tvrdých omezení vymezovány. V kontextu závěrů Soudního dvora by se mělo i v tomto případě jednat o dohody, které mají za cíl narušení hospodářské soutěže. Domníváme se proto, že zmíněnou nejasnost v pravidlech ÚOHS by mohl pomoci překlenout právě zveřejněný pracovní dokument Komise, obsahující již zmíněný katalog takových ujednání. Provedená revize pravidel ze strany Komise tedy nepřímo přispěla tedy i k vyjasnění obsahu *de minimis* pravidla uplatňovaného ze strany ÚOHS.

Na Slovensku platí s účinností od 1. 7. 2014 novelizovaná úprava pravidla *de minimis*. Oproti dřívější úpravě je toto pravidlo na úrovni zákona[3] zakotveno pouze rámcově. Je stanoveno, že zanedbatelný účinek na soutěž nemají dohody, jejichž cílem je omezení soutěže. Ze zákona se tak po vzoru revidovaného oznámení Komise vypouští konkrétní vymezení tzv. tvrdých omezení. Prahové hodnoty tržních podílů jsou pak nově nastaveny v podzákoně právním předpise (vyhláše), v rámci kterého bude možné flexibilněji reagovat na případné změny v evropské legislativě či judikatuře Soudního dvora.

Komentář

Revidované oznámení Komise o aplikaci pravidla *de minimis* a s ním spojený nový pracovní dokument budou mít na podniky působící na českém či slovenském trhu spíše nepřímý vliv. Dohody uzavírané těmito podniky se totiž před Komisí dostanou opravdu jen ve výjimečných případech.

Přínos provedené revize však spočívá ve vyjasnění toho, na která ujednání se z důvodu malých tržních podílů stran dohody nevztahuje zákaz kartelových dohod. Ukazuje se, že oznámení českého ÚOHS o aplikaci pravidla *de minimis* by mohlo být v této otázce nejasné, přičemž pracovní dokument Komise tuto nejasnost může pomoci odstranit. Současně představuje užitečnou výkladovou pomůcku i ke slovenské právní úpravě, která byla poslední novelou zjednodušena.

Navzdory tomu, že dotčená pravidla Komise nemají pro národní soutěžní úřady závazný charakter, je tak díky jejich autoritativnímu významu možné předpokládat, že budou národním úřadům, stejně jako soutěžněprávní veřejnosti, sloužit jako základní návod pro aplikační praxi.

Robert Neruda,
Partner

[Havel, Holásek & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Florentinum
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 255 000 111

Fax: +420 255 000 110

e-mail: office@havelholasek.cz

[1] Toto pravidlo platí za předpokladu, že nedochází ke kumulativnímu uzavírání takových dohod na trhu. Pokud je však hospodářská soutěž na relevantním trhu narušena kumulativním účinkem dohod o prodeji zboží nebo služeb uzavřených jednotlivými soutěžiteli v postavení dodavatelů nebo distributorů (typicky v případě paralelních distribučních sítí), snižují se podíly na trhu na 5 %, a to jak u dohod horizontálních, tak vertikálních. Tento kumulativní efekt je však nepravděpodobný pokrývají-li paralelní dohody (sítě dohod) s obdobnými účinky méně než 30 % příslušného trhu.

[2] Blokové výjimky, na rozdíl od pravidla de minimis, představují výjimky ze zákazu uzavírání dohod spadajících pod čl. 101 SFEU – předpokládá se, že při splnění stanovených podmínek převáží výhody spojené s uzavřením takových dohod negativní důsledky spojené s omezením hospodářské soutěže. Pravidlo de minimis oproti tomu předpokládá, že s ohledem na obsah dohody a nízký podíl smluvních stran jsou dopady na hospodářskou soutěž zanedbatelné, a proto dohoda pod čl. 101 SFEU vůbec nespadá.

[3] § 4 odst. 2 zákona č. 136/2001 Z.z. o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)